

Een norm voor voetzoollaesies wordt tóch medebepalend voor het wel of niet mogen aanhouden van een bezetting van **42 kg/m²**. Dit heeft minister Verburg besloten. Het is meer dan de EU eist.

Ook voetzoollaesies bepalen bezetting

Nederlandse vleeskuikenhouders die in de toekomst een bezetting van 42 kg/m² willen aanhouden, zullen niet alleen moeten voldoen aan een maximaal uitvalspercentage maar ook aan een nog vast te stellen norm voor voetzoollaesies. Dat heeft minister Verburg alsnog besloten op basis van een ambtelijk voorstel. Dit betekent dat de EU-welzijnsrichtlijn niet één op één wordt ingebed in de nationale wetgeving, zoals de minister eerder toezegde. De sector is boos.

Diverse argumenten - Het ambtelijk voorstel is gebaseerd op signalen dat het Verenigd Koninkrijk en Duitsland een lagere bezettingsdichtheid dan 42 kg/m² als maximum zullen toestaan. Ook speelt de Nederlandse politieke situatie mee.

Voor het besluit om voetzoollaesies alsnog op te nemen als voorwaarde voor 42 kg/m² bezetting voert de overheid verschillende argumenten aan. De oorspronkelijke inzet van Nederland bij de totstandkoming van de richtlijn was een maximale norm van 40 kg/m² en sterke verankering van doelgerichte indicatoren als voetzoollaesies. Tevens heeft LNV in de Nota Dierenwelzijn aangegeven dat waar het in de EU niet snel genoeg gaat, LNV zal overgaan tot nationale

Voetzoollaesie hoeven van de EU niet medebepalend te zijn voor de bezetting

regels. Verder kennen Zweden en Denemarken een maximale norm van 36 en 39 kg/m² en eisen rond voetzoollaesies. Duitsland bespreekt binnenkort met de deelstaten welke bezetting zal worden gehanteerd. Aan LNV is gemeld dat 39 kg/m² hierbij een denkbare uitkomst is. Ook in het Verenigd Koninkrijk zal de bezetting niet uitstijgen boven 39 kg/m². Vlaanderen zal wel een bezettingsgraad van 42 kg/m² hanteren.

Door het creëren van een extra welzijns-eis loopt Nederland meer in de pas met de

omringende lidstaten, vindt LNV. Ten slotte zegt LNV te willen voorkomen dat door het niet toepassen van monitoring op voetzoollaesies marktverstoring en ongewenste transportstromen optreden. Pluimveehouders zullen de kuikens in een lidstaat laten slachten waar géén monitoring op voetzoollaesies plaatsvindt, is de verwachting.

LNV geeft aan het belangrijk te vinden dat invulling van deze norm haalbaar en praktisch plaatsvindt en te hechten aan een meedenkende sector.

Reactie NOP - „Wij staan erop dat de implementatie van de richtlijn één op één plaatsvindt om gelijke concurrentie binnen de EU overeind te houden”, aldus de NOP in een reactie. Er is volgens de organisatie veel te weinig bekend over het voorkomen van voetzoollaesies om dit zonder enig onderzoek bij de implementatie van de richtlijn te introduceren. NOP-secretaris Alex Spieker: „In een pas geleden gehouden overleg tussen LNV en de pluimveesector heeft de sector ervoor gepleit om eerst grondig onderzoek te doen naar het voorkomen van voetzoollaesies en de mate waarin daar met managementmaatregelen invloed op kan worden uitgeoefend.”

De vleeskuikenvariant van Blij met een Ei heeft zich **voor het eerst gepresenteerd aan het publiek.**

Kip Kiplekker beleeft zijn vuurdoop

Kip Kiplekker presenteerde zich eind mei voor het eerst aan het publiek. Met collega's van Blij met een Ei vertelden vleeskuikenhouders bezoekers van de gezamenlijke stand op de Libelle Zomerweek in Almere over hun sector en bedrijf. Deze beurs duurt maar liefst zeven dagen en trekt zo'n 80.000 bezoekers, voornamelijk vrouwen. „We hebben veel bezoek en vragen gehad en dat geeft een voldaan gevoel”, blikt coördinator Elly de Kort terug. Hugo en Rianne Bens uit Vortum-Mullem, die een dag als vrijwilligers in de stand stonden, bevestigden dat. „Ik heb zo veel mensen gesproken dat ik het gevoel had dat ik alle dames in het restaurant kende toen ik daar 's middags een broodje ging eten”, zegt Hugo. De vrijwilligers in de stand stuiten op veel minder weerstand dan verwacht. Er waren wel kritische vragen over onder meer het vervoer van de kippen naar de slachterij en naar aanleiding van tv-uitzendingen. „Op elke honderd bezoekers waren er maar een stuk of drie, vier niet te overtuigen dat we onze

Over belangstelling hadden de vrijwilligers in de stand van Kip Kiplekker niet te klagen

dieren goed behandelen en een prima product leveren”, aldus kuikenhouders Ronny en José Graat uit De Mortel. „Ook hebben we dingen recht kunnen zetten door juiste informatie te geven over de sector. En al had je geen praatje met de bezoekers, ze keken toch allemaal naar de stand en je zag aan hun lippen dat ze 'kipkiplekker' mompelden. Ik vermoed dat er bij hen de volgende dag kip op het menu stond.”

Kip Kiplekker bezoekt dit jaar nog een aantal grote beurzen, waaronder de 50Plus-Beurs in september in Utrecht.

Vrijwilligers gezocht - Elly de Kort meldt nog vrijwilligers te kunnen gebruiken die willen meewerken de burger/consument een evenwichtig beeld te geven van de sector. Aanmelden kan bij Karola Colombijn, e-mail: karola.colombijn@zito.nl of bij Elly de Kort, e-mail: eldekort@wanadoo.nl.

Betere zolen via het voer

Het **kleimineraal AmmoMIN** verbetert strooisel en voetzolen. Dat blijkt uit een proef van Provimi en Orffa Additives.

Om twee redenen is het voor vleeskuikenhouders nu meer dan ooit noodzakelijk voetzoolproblemen te voorkomen. Ten eerste zijn voetzoolproblemen slecht voor de technische resultaten. Voetzoolaandoeningen veroorzaken pijn en een daarmee gepaard gaande lagere mobiliteit. Dit resulteert in een dalende voeropname en groei. De lagere uniformiteit en groei verslechteren uiteraard het economische resultaat van een koppel.

Ten tweede is het tegengaan van voetzoolproblemen van belang met het oog op de Europese welzijnsrichtlijn voor vleeskuikens (2007-43 EG), die medio 2010 van kracht wordt. In 2012 wordt bekeken hoe die richtlijn verbeterd kan worden. Het is goed denkbaar dat een welzijnsindicator als voetzoolaandoeningen vanaf dan medebepalend wordt voor de maximale bezettingsgraad in vleeskuikenstallen, want de voetzolen waren al een heet hangijzer in de onderhandelingen over de richtlijn.

Strooiselkwaliteit bepaalt in hoge mate het optreden en de ernst van voetzoolaandoeningen. Vooral stikstofcomponenten in

In het kort

De proef met het kleimineraal AmmoMIN heeft geleid tot de volgende conclusies:

- **Technisch resultaat:** bij de AmmoMIN-groep zijn de technische resultaten vergelijkbaar, met een tendens naar een hogere groei. Dit ondanks het feit dat AmmoMIN 'on-top off' gedoseerd is, wat leidt tot een nutritionele verdunning van het voer.
- **Strooisel/voetzolen:** toevoeging van AmmoMIN aan het voer leidt tot een verbetering van strooiselscore en voetzoolscore.
- **Kostprijs:** het kleimineraal AmmoMIN leidt bij de huidige grondstofprijzen over het algemeen tot een verlaging van de kostprijs.

mest, zoals ammoniak, zijn irriterend voor de voetzool en leiden in combinatie met een vochtige omgeving tot voetzoolblaren. Dit resulteert in huidverkleuring en woekeering dan wel afsterven van weefsel. Wanneer de voetzool eenmaal beschadigd is, ligt de weg vrij voor schimmels en bacteriën om secundaire infecties te veroorzaken.

Proefopzet

Om de strooiselkwaliteit te verbeteren en pootproblemen te reduceren bij vleeskuikens, hebben Provimi bv en Orffa Additives bv in samenwerking een onderzoek uitgevoerd naar het effect van AmmoMIN op technische resultaten, strooiselkwaliteit en voetzoolaandoeningen. Dit onderzoek werd uitgevoerd op de proefaccommodatie van Provimi, De Viersprong, in Velddriel.

AmmoMIN is een speciaal geselecteerd kleimineraal (clinoptiloliet) dat door Orffa Additives vermarkt wordt. Dit kleimineraal zou de darmgezondheid kunnen verbeteren, want het bindt door zijn structuur ammoniak en ammoniak is toxisch voor de darmwand. Ook kan het mineraal voetzoolaandoeningen verminderen, want door binding van ammoniak veroorzaakt ammoniak in het strooisel minder irritatie op de voetzool. Eerdere onderzoeksresultaten laten zien dat toevoeging van het kleimineraal aan het voer inderdaad leidt tot een lagere wateruitscheiding, een betere voetzoolkwaliteit en betere technische resultaten als gevolg van ammoniakbinding.

Bij het onderzoek op De Viersprong is specifiek op het verkrijgen van natte mest gevoerd. Het kleimineraal AmmoMIN is

BARB RIJBS

als een verdunning in het voer gestopt. Dit betekent dat het kleimineraal, dat zelf geen voederwaarde heeft, de plaats inneemt van andere voedermiddelen.

Op vijf momenten is de strooiselkwaliteit vastgesteld en uitgedrukt in een score van 1 tot 5 (1 = rul, droog strooisel, 5 = zeer nat strooisel). Ook de voetzolaandoeningen zijn gescoord: van 0 (schone zool) tot 3 (zool ernstig beschadigd).

Proefresultaten

• **Technische resultaten** - De dieren in de AmmoMIN-groep behaalden een hoger eindgewicht en ook een significant hogere voeropname. De (gecorrigeerde) voerconversie was nagenoeg gelijk. Dat het voer met het kleimineraal goed uitpakte voor de groei is hoogst waarschijnlijk toe te schrijven aan de ammoniakbinding in de darm. Ondanks een nutritionele verdunning van het voer blijkt uit deze proef, in overeenstemming met eerdere resultaten, dat met het kleimineraal een vergelijkbaar technisch resultaat te behalen is met zelfs een tendens naar hogere groei. Verdunning van het voer met het kleimineraal kan tevens een verlaging van de voerkosten tot gevolg hebben.

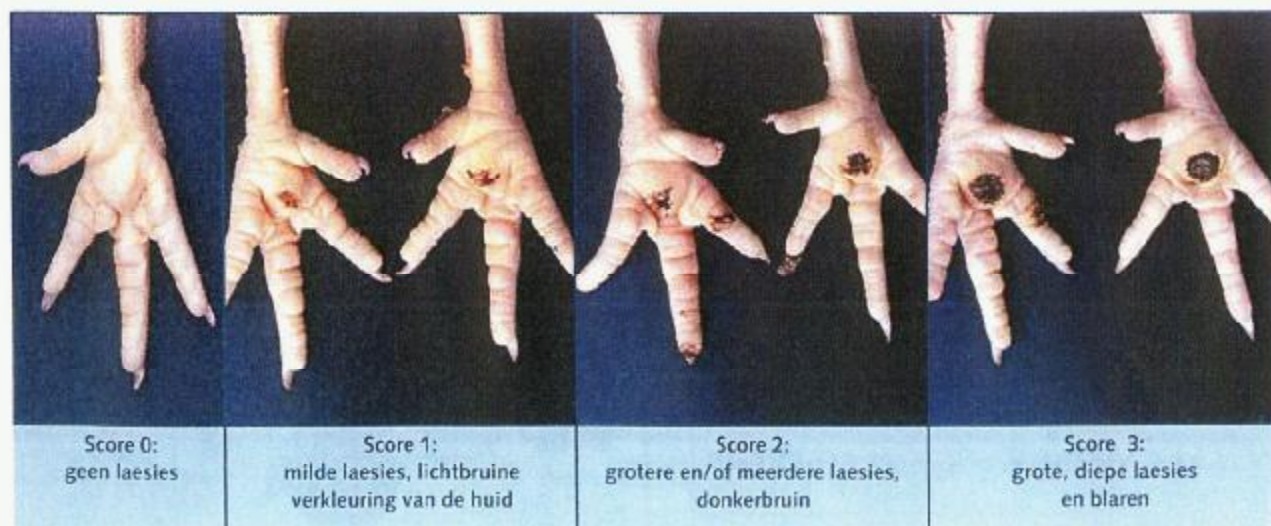
• **Strooisel/voetzolen** - Bij de AmmoMIN-groep was de strooiselkwaliteit vanaf week 3 tot het einde van de mestperiode een halve punt beter dan bij de controlegroep. Ervaringen uit andere proeven leren dat de dieren een hoger drogestofpercentage halen in mest. De binding van ammoniak door het kleimineraal bleek ook goed uit te pakken voor de voetzolen. Daarbij werden in de proef de hokken bijgestrooid als de strooiselkwaliteit te slecht (>score 4) werd.

Tabel. Proefresultaten

	controle	AmmoMIN
Technische resultaten		
Groei 0-35 dgn (g)	2.116	2.170
Voeropname 0-35 dgn (g)	3.457a	3.611b
Gecorig. vc 0-35 dgn	1.621	1.629
Strooiselscore		
Dag 7	1	1
Dag 14	2	2
Dag 21	2,8	2,3
Dag 27	3,5	3
Dag 31	4	3,5
Dag 35	4,3	4
Voetzoolscore		
Dag 28	1,7	1,5
Dag 35	1,3	1,1

Voor de controlegroep resulteerde dit in vier keer zaagsel bijstrooien (vanaf de derde week), terwijl in de AmmoMIN-groep slechts twee keer hijgestrooid hoefde te worden op het einde van de ronde. Uit de praktijk is bekend dat opnieuw verstrekken van droog strooisel de mate en ernst van voetzolaandoeningen vermindert. Hieruit kan men afleiden dat de positieve effecten van het kleimineraal AmmoMIN op voetzoolkwaliteit in de praktijk groter zouden zijn, omdat men daar niet of nauwelijks in staat is om bij te strooien.

Steven Borgjink M.Sc.
product manager bij Orffa Additives bv
Evelien Hengoor M.Sc.
research nutritionist bij Provimi bv

ASG-RAPPORT 31